

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1946.

Andra kammaren.

Nr 33.

Onsdagen den 23 oktober.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollen för den 14, den 17 och den 18 innevarande oktober.

§ 2.

Herr statsrådet *Mossberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 353, angående inrättande av avgångsstat för befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

I enlighet med kammarens därom den 14 innevarande oktober fattade beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens militieombudsman och hans ställföreträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och anställdes först val av valmän.

Därvid avgåvos 161 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lindqvist*,

» *Skoglund* i Doverstorp,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Ryberg*,

» *Fast*,

» andre vice talmannen *Carlström*,

» *Olsson* i Mellerud,

» förste vice talmannen *Magnusson*,

» *Berg*,

» *Hammarlund*,

» *Hermansson*,

» *Gezelius*,

fru *Gustafson*,

herr *Johansson* i Stockholm,

» *Lindberg*,

» *Mosesson*,

» *Landgren*,

» *Werner*,

» *Holm*,

» *Dickson*,

» *Lindahl*,

» *Gustafsson* i Lekåsa.

» *Jacobson* i Villhelmina och

» *Björling*.

Dessa personer hade alltså utsetts att, gemensamt med ett lika antal valmän från första kammaren, utse riksdagens militieombudsman och hans ställföreträdare.

## § 4.

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse riksdagens militieombudsman och hans ställföreträdare.

Därvid avlämnades 121 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Gavelin*,
- » *Karlsson* i Granebo,
- » *Jonsson* i Skutskär,
- » *Carlsson* i Bakeröd,
- » *Severin* i Gävle och
- » *Rylander*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter för sagda valmän.

## § 5.

I enlighet med kammarens därom den 14 innevarande oktober fattade beslut företogs nu val av tolv ledamöter i tredje särskilda utskottet.

Därvid avlämnades 132 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Olovson* i Västerås,
- » *Skoglund* i Doverstorp,
- fru *Nordgren*,
- herr *Pettersson* i Dahl,
- » *Karlsson* i Grängesberg,
- » *Andersson* i Falun,
- » *Sundström* i Skövde,
- » *Hagård*,
- fru *Alvén*,
- herr *Johansson* i Mysinge,
- » *Andersson* i Eskilstuna och
- » *Brandt*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i tredje särskilda utskottet.

## § 6.

Anställdes val av tjugu suppleanter i tredje särskilda utskottet.

Därvid avgåvos 116 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Eriksson* i Sandby,
- » *Birke*,
- fru *Johansson*,
- herr *Andersson* i Hedensbyn,
- » *Nilsson* i Landskrona,
- » *von Friesen*,
- » *Larsson* i Östersund,
- » *Nolin*,

herr *Ohlsson* i Kastlösa,  
 » *Svensson* i Vä,  
 » *Forsberg*,  
 » *Fagerholm*,  
 » *Andersson* i Alfredshem,  
 » *Persson* i Landafors,  
 » *Lundberg*,  
 » *Jacobsson* i Igelsbo,  
 » *Jonsson* i Järvsand,  
 » *Larsson* i Luttra,  
 » *Severin* i Gävle och  
 fru *Ewerlöf*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i tredje särskilda utskottet.

### § 7.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3—6 här ovan omnämnda valen.

### § 8.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

*Interpellation.*

Herr **Adolfsson**, som anförde: Herr talman! Vid riksdagens vårsession 1945 föreslog undertecknad i motion att inträdesavgiften för telefonabonnemang måtte beträffande huvudapparat återföras till den tidigare nivån, nämligen 20 kronor. I motiveringen framhölls, att om avgiftens höjning från 20 till 100 kronor förestavats av brist på materiel för telefoninstallationer, så borde i stället någon form för behovsprövning genomföras. Som skäl för denna ståndpunkt angavs i motionen, att prishöjningen orättvist drabbade de ekonomiskt mindre bärkraftiga särskilt hårt och att densamma hindrade många från att skaffa sig en välbehövlig telefonapparat, medan denna form för »ransonering» däremot inte hindrade en välsituerad från att skaffa sig t. ex. en för hans behov mindre nödvändig telefonapparat.

Motionen avslogs under hänvisning till fortsatt brist på installations- och kabelmateriel, men samtidigt underströks från utskottets sida, att inträdesavgiften för telefonabonnemang borde sänkas så snart materielbristen lättade. Från vederbörande myndigheter ha sedermera vid flera tillfällen uttalanden förekommit i denna angelägenhet. Uttalandena ha visserligen varit något motstridiga, men det har dock förefallit som om man haft planer på att genomföra en successiv sänkning av inträdesavgifterna.

Då uttalandena emellertid inte varit tillräckligt bestämda och då någon sänkning av ifrågavarande avgifter inte ägt rum eller signalerats att inom den närmaste tiden förekomma, ha bland allmänheten yppats farhågor för att de högre inträdesavgifterna kunna komma att bibehållas oavsett tillgången på installations- och kabelmateriel. Det skulle därför vara till fördel om ett auktoritativt besked kunde ges i denna fråga.

Jag anhåller således om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser statsrådet, att inträdesavgifterna för telefonabonnemang böra beträffande huvudapparat sänkas till det tidigare beloppet av 20 kronor?

2) Om så skulle vara fallet, är då statsrådet i tillfälle att informera riksdagen om när en dylik sänkning kan beräknas komma att företagas?

Denna anhållan bordlades.

## § 9.

Herr statsrådet *Zetterberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 345, med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning.

Denna proposition bordlades.

## § 10.

*Interpellation.* Ordet lämnades på begäran till

Herr **Adolfsson**, som yttrade: I Kungl. Maj:ts kungörelse nr 831 år 1943 om skyldighet att anmäla hyresledighet m. m. heter det i ett av momenten i paragraf 3:

Om hyresgäst uppsagt hyresavtal eller överenskommelse träffats om hyresförhållandens upphörande, skall anmälan göras inom tre dagar efter det uppsägningen gjordes eller överenskommelse träffades.

Ett annat moment har följande lydelse:

Efter det lägenheten ånyo blivit upplåten föreligger icke längre någon anmälningsskyldighet.

Dessa bestämmelser om en tredagarsfrist och om att ingen skyldighet att anmäla ny uthyrning föreligger har medfört att syftet med denna lagstiftning inte kunnat uppnås. En stor del av de ledigblivna lägenheterna anmälas icke till den lokala myndighet, som Kungl. Maj:t utsett att handhava dessa ärenden. I vissa fall — till exempel i Malmö — har endast en ringa bråkdel av sådana lägenheter, vilka bytt innehavare, anmälts till den kommunala bostadsförmedlingen eller det lokala organ, som Kungl. Maj:t utsett att mottaga dylika anmälningar.

På grund härav har lagens syfte att ge myndigheterna en överblick av läget på hyresmarknaden inte kunnat uppnås, och vidare har det läget uppstått, att s. k. svartabörshandel med bostadslägenheter sedan länge florerat. En stor del av det lägenhetsbestånd, som tid efter annan blivit ledigt, har icke stått till förfogande på den allmänna hyresmarknaden, utan uthyrning har skett endera genom privata byråer eller genom fastighetsägaren själv eller dennes ombud. Härigenom har osäkerhetstillståndet starkt ökat och myndigheternas möjligheter till kontroll i hög grad försvårats.

Undertecknad inser, att så länge hyreshusens ägare ha att oavsett de sociala behoven ensamma bestämma, huruvida en hyresgäst skall godkännas eller ej, kunna avgörande förbättringar inte åstadkommas genom att den åberopade tredagarsfristen slopas. Dock torde denna bestämmelse avskaffande medföra att svartabörshandeln med bostadslägenheter något förminskades. Mera väsentligt torde vara, att lagstiftningen kompletterades med en bestämmelse, enligt vilken var och en som uthyr bostadslägenhet vore skyldig att anmäla uthyrningen och villkoren för densamma.

Enligt undertecknads mening borde således den nämnda tredagarsfristen slopas och lagstiftningen kompletteras med en bestämmelse om ovillkorlig anmälningsskyldighet för ledigbliven lägenhet så snart hyresgäst uppsagt hyresavtal eller uppsägning från värdens sida godkänts vid eventuell överklagning. Slutligen synes det vara nödvändigt även med en bestämmelse om skyldighet att omedelbart anmäla uthyrning och uthyrningens villkor. Därmed kunde visserligen inte det oeffterrättliga tillståndet på bostads- och hyresmarknaden elimineras, men dylika bestämmelser skulle bidra till ökade möjligheter att bättre kontrollera hyresmarknaden och dennas villkor, varjämte det lediga bostadsbeståndet skulle mera än nu kunna bli tillgängligt på den allmänna hyresmarknaden.

*Interpellation. (Forts.)*

Med anledning av vad jag nu anfört hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att framlägga förslag om sådan ändring i lagen om skyldighet att anmäla hyresledighet, att dylik anmälan måste ske omedelbart efter att hyresgäst uppsagt hyresavtal eller uppsägning från värdens sida godkänts, samt sådan komplettering av lagen att varje ny uthyrning och dennas villkor skall anmälas till det lokala organ, som Kungl. Maj:t anförtrott att mottaga anmälningar enligt nu gällande lag?

Denna anhållan bordlades.

## § 11.

Herr **Senander** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I av- *Interpellation.*  
vaktan på proposition om definitiv löne reglering beviljade årets riksdag stats-  
tjänarna provisorisk löneförbättring, varvid för första halvåret 1946 skulle  
utgå ett engångsbelopp om 300 kronor oberoende av lönegrad och dyrortsgrup-  
pering, medan för innevarande budgetår fastställdes viss månatlig löneförhöj-  
ning, jämkad med hänsyn till lönegrad och ortsgрупп.

Från rätten till engångsersättningen har, enligt min mening omotiverat, en  
viss kategori militärer uteslutits. Jag syftar härvidlag på de officerare och  
underofficerare i reserven, som efter att ha avgått från aktiv tjänst med pension  
äro eller varit inkallade till tjänstgöring, företrädesvis för avveckling av den  
förstärkta försvarsberedskapen. En del av dessa reservister, nämligen de som  
överförts till vakansstat, ha visserligen erhållit nämnda engångsersättning. Det  
stora flertalet har emellertid icke kommit i fråga till erhållande av denna för-  
mån. Ett antal ansökningar från såväl officerare som underofficerare om att  
utfå engångsersättningen ha ingivits till Kungl. Maj:t men ha icke bifallits.  
Försvarets civilförvaltning ansåg dock för sin del att kravet var berättigat och  
tillstyrkte därför de första ansökningarna. Det synes alltså råda tveksamhet  
om rätta tolkningen av riksdagens beslut i ärendet.

Oavsett huruvida Kungl. Maj:ts tolkning av riksdagens beslut är riktig eller  
ej synes det mig icke vara sakligt befogat att ställa berörda kategori militärer  
i en undantagsställning beträffande engångsersättningen. Det är enligt min  
mening uppenbart, att det uteslutande var praktiska skäl som lågo till grund  
för fastställandet av en engångsersättning i stället för månadsersättning för  
första halvåret 1946. Riksdagens beslut i frågan kunde nämligen icke komma  
till stånd och effektueras förrän ett gott stycke inpå första halvåret. I båda  
fallen handlade det emellertid om en avlöningsförstärkning. Det måste därför  
anses vara ett rimligt krav, att dessa reservister, vars rätt till den månatliga  
löneförhöjningen icke ifrågasatts, bli jämställda med övriga statstjänare jäm-  
väl beträffande rätten till engångsersättningen.

På ovanstående grunder får jag anhålla om kammarens tillstånd att till stats-  
rådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

1. Anser statsrådet det vara sakligt motiverat, att reservister inom försvars-  
väsendet, som efter att ha avgått från aktiv stat med pension äro eller varit ink-  
kallade i tjänst och som eljest fylla villkoren för erhållande av den övriga  
statstjänare tilldelade engångsersättningen av 300 kronor, skola vara utestäng-  
da från denna förmån?

2. Kan det förväntas att statsrådet vidtager erforderliga åtgärder i syfte att  
tilldela omnämnda statstjänare berörda engångsersättning?

Denna anhållan bordlades.

## § 12.

*Interpellation.* Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr von Friesen, som yttrade: Herr talman! Enligt uppgift i tidningspressen har det förefallit som om importen av palestinaapelsiner skulle försvåras genom kristidsorganens beslut att icke tillåta högre pris å jaffaapelsiner än 23 kronor per låda f. o. b., medan importörerna äro angelägna om att få hit dessa apelsiner i god tid till julhandeln och äro beredda att acceptera det av de palestinska avlastarna begärda priset om 25 kronor per låda f. o. b.

Statens priskontrollnämnd har fastställt följande detaljpriser för olika apelsiner:

Kap-apelsiner kronor 1:50 per kg, nordamerikanska apelsiner kronor 1:55 per kg, cyprenapelsiner kronor 1:15 per kg.

I fråga om apelsiner från Palestina har Sveriges fruktimportörförening meddelat sina medlemmar, att myndigheterna tills vidare icke ansett sig böra tillåta ett högre bud till de palestinska avlastarna än 23 kronor per låda, f. o. b. Palestina med anledning av att de ämna fastställa följande normalpriser vid försäljning av jaffaapelsiner:

till grossist kronor 0:75 per kg netto, till detaljist kronor 0:83 per kg netto, till konsument kronor 1:15 per kg netto.

Enligt uppgift från importörerna föreligger emellertid intet hinder att betala det av de palestinska avlastarna fordrade f. o. b.-priset av 25 kronor per låda, även om detta innebär en viss inskränkning av den marginal, som importörer och distributörer åtnjuta i fråga om försäljningen av apelsiner på den svenska marknaden.

Priskontrollnämnden har hittills begränsat sig till att fastställa de maximipriser, som få betalas på den svenska marknaden, men gör i fråga om palestinaapelsinerna den markanta åtskillnaden, att nämnden fastställer det maximipris, till vilket apelsinerna få köpas i exportlandet. Sådana prisreglerade importpriser föreligga icke på några andra marknader.

Då de apelsinkvantiteter, som stå till förfogande för julhandeln, äro synnerligen begränsade, kan den politik, som våra importreglerande myndigheter föra, leda till att brist kommer att uppstå på apelsiner till julen. Den diskriminering av jaffaapelsinerna, som myndigheterna synas vilja lansera, är oförklarlig. då just jaffaapelsinen, på grund av sin tidigare mognad och sötma, är den som bäst lämpar sig för den svenska julhandeln.

Det föreligger icke några svårigheter för palestinaavlastarna att få avsättning för sina produkter på andra marknader till samma priser, som offererats till Sverige, och avlastarna i fråga ha med hänsyn till den svenska marknaden ännu icke disponerat dessa kvantiteter i avvaktan på ett slutligt besked från de svenska köparna. Risk föreligger emellertid för att Palestina kommer att sälja även de för Sverige reserverade kvantiteterna till andra marknader, därest vi icke acceptera samma priser, som offererats från annat håll.

De firmor, som fört jaffaapelsiner, äro villiga betala det av de palestinska avlastarna begärda priset, varför priskontrollnämndens och livsmedelskommissionens vägran att bevilja importlicenser är fullkomligt oförklarlig. Därest icke denna affär kommer till stånd, kommer handeln att domineras av de spanska apelsinerna, som, enligt vad som anförts från auktoritativt spansk håll, komma att kosta 10 procent mer än jaffaapelsinerna. Det är fara värt att detta pris kommer att väsentligt höjas för det fall att Sverige blir hänvisat till att täcka sitt behov av apelsiner genom import huvudsakligen från Spanien.

Med stöd av ovanstående anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till

*Interpellation. (Forts.)*

statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har statsrådet kännedom om de ovan relaterade åtgärderna från kristidsmyndigheternas sida, vilka försvåra svensk import av apelsiner?

2. Om så är förhållandet, är statsrådet beredd att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra import även av apelsiner från Palestina?

Denna anhållan bordlades.

## § 13.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 257, i anledning av kamrarnas remisser av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffat kreditavtal.

## § 14.

Herr *Carlsson* i Bakeröd avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion, nr 564, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 327, angående ersättning till personer, som ådragit sig skada eller sjukdom i flyktingverksamhet *m. m.*

Vidare avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 333, angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst *m. fl.*, nämligen:

nr 565 av herr *Fagerholm m. fl.*;

nr 566 av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.*; samt

nr 567 av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*

Slutligen avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Dickson*, nr 568, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 339, angående den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation *m. m.*;

herrar *Persson* i Norrby och *Pettersson* i Dahl, nr 569, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 326, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, *m. m.*;

herrar *Johansson* i Stockholm och *Adolfsson*, nr 570, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 334, med förslag till lag angående ändring i lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel, *m. m.*;

fröken *Nygren m. fl.*, nr 571, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 335, med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken *m. m.*; och

herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, nr 572, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 312, med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, *m. m.*

Samtliga dessa motioner bordlades.

## § 15.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning och läkarintyg:

Med hänvisning till närslutna läkarintyg anhåller jag vördsamt om ledighet tills vidare från riksdagsarbetet.

Stockholm den 23 oktober 1946.

*Gunnar Falla.*

Riksdagsman Gunnar Falla är på grund av magsår oförmögen till arbete tills vidare.

Intygas den 23 oktober 1946.

*Carl-Erik Hæggström,*  
leg. läk.

Kammaren beviljade herr Falla ledighet från riksdagsgöromålen tills vidare från och med innevarande dag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.54 fm.

In fidem  
*Gunnar Britth.*